והנה אור ה' א"ס ב"ה המלובש בתכמה שבנפש גחזל
ועצום כחו כל כך לגרש ולדחות הס"א והקליפות שלא
יוכלו יגעו אפי' בלבושיו שהם מחשבה דבור ומעשה
של אמונת ה' אחד דהיינו לעמוד בנסיון למסור נפשו
אפי' שלא לעשות רק איזה מעשה לבד נגד אמונת
ה' אחד כגון להשתחות לעבודה זרה אף שאינו מאמין
בה כלל בלבו וכן שלא לדבר תועה ח"ו על אחדות ה'
אף שאין פיו ולבו שוין רק לבו שלם באמונת ה' וזה
נקרא דחילו הנכלל ברחימו שהיא אהבה המבעית
שבנפש האלהית שבכללות ישראל שתפצה ורצונה
בטבעה לידבק בשרשה ומקורה אור א"ס ב"ה שמפני
אהבה זו ורצון זה היא יראה ומפחדת בטבעה מנגוע
בקצה טמאת ע"ז ח"ו שהיא נגד אמונת ה' אחד אפילו
בלבושיה התיצונים שהם דבור או מעשה בלי אמונה
בלב כלל:

פרק כ והנה מודעת זאת לכל כי מצות ואזהרת ע"ז שהם שני דברות הראשונים אנכי ולא יהיה לך הם כללות כל התורה כולה. כי דבור אנכי כולל כל רמ"ח מצות עשה. ולא יהיה לך כולל כל שס"ה מצות ל"ת ולכן שמענו אנכי ולא יהיה לך לבד מפי הגבורה כמארז"ל מפני שהם כללות התורה כולה. ולבאר היטב ענין זה צריך להזכיר תחלה בקצרה ענין ומהות אחדותו של הקב"ה שנקרא יחיד ומיוחד וכל מאמינים שהוא לבדו הוא כמו שהיה קודם שנברא העולם ממש שהיה הוא לבדו וכמ"ש אתה הוא עד שלא נברא העולם אתה הוא משנברא כו' פי' הוא ממש בלי שום שינוי כרכתיב אני ה' לא שניתי כי

עוה"ז וכן כל העולמות העליונים אינן פועלים שם שינוי באחדותו ית' בהבראם מאין ליש שבכמו שהיה הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד קודם הבראם כן הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד אחר שבראם משום דכולא קמיה כלא חשיב וכאין ואפס ממש כי התהוות כל העולמ' עליונים ותחתונים מאין ליש וחיותם וקיומם המקיימם שלא יחזרו להיות אין ואפס כשהיה אינו אלא דבר ה' ורוח פיו ית' המלובש בהם. ולמשל כמו בנפש האדם כשמדבר דבר אחד שדבור זה לבדו כלא ממש אפי' לגבי כללות נפש המדברת שהוא בחי' לבוש האמצעי שלה שהוא כח הדבור שלה שיכול לדבר דבורי' לאין קץ ותכלית וכ"ש לגבי בחי' לבוש הפנימי שלה שהוא המחשבה שממנה נמשכו הדבורים והיא חיותם וא"צ לומר לגבי מהות ועצמות הנפש שהן עשר בחינותיה הנ"ל חב"ד כו' שמהן נמשכו אותיות מחשבה זו המלובשות בדבור זה כשמדבר כי המחשבה היא ג"כ בחי' אותיות כמו הדבור רק שהן רוחניות ודקות יותר אבל עשר בחי' חב"ד כו' הן שרש ומקור המחשבה ואין בהם בחי' אותיות עדיין קודם שמתלבשות בלבוש המחשבה. למשל כשנופלת איזו אהבה והתלהבות בלבו של אדם קודם שעולה מהלב אל המוח לחשב ולהרהר בה אין בה בחי' אותיות עדיין רק חפץ פשוט וחשיקה בלב אל הדבר ההוא הנחמד אצלו וכ"ש קודם שנפלה התאוה והתלהבות בלבו לאותו דבר רק היתה בכח חכמתו ושכלו וידיעתו שהיה נודע אצלו אותו דבר שהוא נחמד ונעים וטוב ויפה להשיגו ולידבק בו כגון ללמוד איזו חכמה או לאכול איזו מאכל ערב רק

לאחר

לאדם שכבר נפלה התחמדה והתאוה בלבו בכח חכמתו ושכלו וידיעתו ואח"כ חזרה ועלתה מהלב למוח להחשב ולהדמר בה איך להוציא תאותו מכח אל הפועל להשיג המאכל או למדת התכמה בפועל הרי בכאן נולדה בחי' אותיות במוחו שהן אותיות כלשון עם ועם המדברים והמדדרים בהם כל ענייני העולם:

פרק בא והנה מדת הקב"ה שלא כמדת בשר ודם שהאדם כשמדבר דבור הרי הבל הדבור שבפיו הוא מורגש ונראה דבר בפני עצמו מובדל משרשו שהן עשר בחי' הנפש עצמה אבל הקב"ה אין דבורו מובדל ממנו ית' ח"ו כי אין דבר חוץ ממנו ולית אתר פנוי מיניי' ולכן אין דבורו ית' כדבורינו ח"ו [כמו שאין מחשבתו כמחשבתינו כדכתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם וכתיב כן גבהו דרכי מדרכיכם וגו'] ולא נקרא דבורו ית' בשם דבור רק עד"מ כמו שדבור התחתון שבאדם הוא מגלה לשומעים מה שהיה צפון ונעלם במחשבתו כך למעלה בא"ס ב"ה יציאת האור והחיות ממנו ית' מההעלם אל הגילוי לברוא עולמות ולהחיותם נק' בשם דבור והן הן עשרה מאמרות שבהן נברא העולם וכן שאר כל התורה נביאים וכתובים שהשיגו הנביאים במראה נבואתם. והרי דבורו ומחשבתו כביכול מיוחדות עמו בתכלית היחוד ד"מ כמו דבורו ומחשבתו של אדם בעודן בכח חכמתו ושכלו או בתשוקה וחמדה שבלבו קודם שעלתה מהלב למוח להדבר בה בבחי' אותיות שאז הוי אותיות המחשבה והדבור הזה הנמשכות מחמדה ותשוקה זו בכח בלב ומיוחדות שם בתכלית

היחוד בשרשן שהן החכמה ושכל שבמוח וחמדה ותשוקה שבלב. וככה ממש ד"מ מיוחדות דבורו ומחשבתו של הקב"ה בתכלית היחוד במהותו ועצמותו ית' גם אחר שיצא דבורו ית' אל הפועל בבריאות העולמות כמו שהיה מיוחד עמו קודם בריאת העולמו' ואין שום שינוי כלל לפניו ית' אלא אל הברואים המקבלים חיותם מבחי' דבורו ית' בבחי' יציאתו כבר אל הפועל בבריאת העולמות שמתלבש בהם להחיותם ע"י השתלשלו' מעלה לעלול וירידת המדרגו' בצמצומים רבים ושונים עד שיוכלו הברואים לקבל חיותם והתהוותם ממנו ולא יתבטלו במציאות וכל הצמצומים הם בחי' הסתר פנים להסתיר ולהעלים האור והחיות הנמשך מדבורו ית' שלא יתגלה בבחי' גילוי רב שלא יוכלו התחתונים לקבל ולכן ג"כ נדמה להם אור וחיות הדבור של מקום ב"ה המלובש בהם כאלו הוא דבר מובדל ממהותו ועצמותו ית' רק שנמשך ממנו ית' כמו דבור של אדם מנפשו. אך לגבי הקב"ה אין שום צמצום והסתר והעלם מסתיר ומעלים לפניו וכחשכה כאורה כתיב גם חשך לא יחשיך ממך וגו' משום שאין הצמצומים והלבוש' דבר נפרד ממנו ית' ח"ו אלא כהדין קמצא דלבושי' מיניה וביה כמ"ש כי ה' הוא האלהים וכמ"ש במ"א ולכן קמיה כולא כלא חשיב ממש:

פרק כב רק שהתורה דברה כלשון ב"א ונקרא בתורה דבורו של מקו' ב"ה בשם דבור ממש כדבורו של אדם לפי שבאמת כך הוא ירידת והמשכת החיות לתחתונים בצמצומים רבים

אדמו"ר שליט"א **רצה**

ויש להאריך ע"ד הדרוש, כי האדם (לעתים, הוא רק) עץ השדה, וחכמים בכח התורה יכולים לקבוע ולפעול בו זמן שיחנוט פירות (דא מצוות) שנה חדשה (חדשו מעשיכם), ובלבד שיהי' אחרי ר"ה לאדם באשר הוא אדם. ואכמ"ל.

מכבדו כרום ערכו ומאווה כט"ס.

הרב מנחם שניאורסאהן
יושב ראש ועד הפועל

שכח

ב"ה ט"ז שבט, תש"ח

כבוד הרה"ג הרח"ח וו"ח אי"א נו"מ כו'
מהוראי"א שי' אקסלרוד

שלום וברכה!

במענה על מכתבו

במ"ש בתניא פ"ך דאותיות נולדו כשמתחיל לחשוב איך להוציא תאותו מכח אל הפועל (ועד"ז הוא בבונה ירושלים סי' קל"ב)

ומעיר דהגילוי בלב מהמוח וגם הידיעה במוח בודאי ג"כ א"א בלי אותיות וא"כ הרי כבר ישנם לאותיות קודם למח'.

אבל הנה מה שבא לבאר בתניא בפרקים אלו הוא ענין האחדות לאחר שנבה"ע כמו קודם שנבה"ע. אשר העולמות בכלל מתחלקים לשתים: עלדאתכ"ס ועלדאת"ג שהתחוותם מאותיות המח' ואותיות הדבור כמבואר בכ"מ (אב לכלם בש' היחוד והאמונה פי"א). וע"ז מבאר שאותיות המחו"ד למעלה גם לאחר שיצאו לפועל הם מיוחדות בתכלית כמו קודם שיצאו לפועל.

יושב ראש ועד הפועל: מל"ת.

שכח

מהעתק המזכירות.
כבוד . . אקסלרוד: **אגרות נוספות אליו — לעיל רכה, ובהנסמן בהערות שם.**

והנה העולמות גם קודם שנבראו ישנם במקורם ושרשם למעלה מעלה עד המדרי' ששיער בכח אלא שאינם שם בבחי' מציאות ויש כי נמצאים במקורם, ומזה נבין הכוונה בענין האותיות, שלמע' מהמח' אינם במציאות יש ונפרד. כי אין נרגש אלא השכל, המדה וכו' ולא האותיות. כי חושב השכל מרגיש האהבה וכו' ולא האותיות. (ראה לקו"ת ביאור בחוקותי רפ"ב, ביאוה"ז בתחילתו ועוד).

והסדר בזה הוא: ע"י התקשרותו (דעת) לידיעת האלקות, לדוגמא, נתגלה אצלו הרצון לדעת. ועי"ז נתגלה השכלה מכח המשכיל בבריקת וסקירת השכל (חכמה). אח"כ ע"י התקשרותו בהענין מתעמק בהבנת השכלה זו (פני' בינה) ובמילא נולדים אצלו אהבת ה' ויראתו ומתחיל לחשוב ולהרהר איך לרוות צמאונו ע"י התומ"צ במחדו"מ ואז **מוכרח** שיולדו אותיות. ויעויין בכ"ז בד"ה לולב וערבה תרנ"ט. ועייג"כ ד"ה אין עומדין (המשך תרס"ו).

מובן (שבגלוי) יכול לדלג מקצת סדר זה. ולדוגמא ממי שבוכה פתאום בעשי"ת שמבואר (סי' האריז"ל. הובא בנ"כ שו"ע או"ח סתקפ"ד) שזהו מפני שדנין אותו באותה שעה למעלה אף שאינו יודע כלל מזה בכחות הגלוים שלו, ויוכל לגרום שתומ"י יתחיל לומר תהלים וכיו"ב או שנופלים לו פתאום הרהורי תשובה ומתחיל להתודות על חטאיו בדבור. שבכ"ז הרי נעשו אותיות הדבור לבוש להארה מעצם נשמתו בלי ממוצעים.

אבל מלבד שאין הסדר בדילוג אלא לפרקים רחוקים, הרי בהעלם ובדרך מעבר עכ"פ עוברת ההארה הנ"ל ג"כ דרך המדרי' הממוצעות. וראה ש' היחוד והאמונה פ"ח: ובכל מח' שבעולם מלובשת בה איזו מדה כו'.

ומובן שאין סתירה לזה מביאור ענין ר"ח שאז המל' מקבלת מחו"ב **ולא מז"א**, שהוא כדבור בחכמה ושכל, כי גם אז צ"ל אצלו **אהבה** לשכליים או **יראה** שלא יטה תלמודו בדרך עקלתון בהבנת השכל וכיו"ב. ועייג"כ באור התורה (ע' 52) סוף הביאור והי' מדי חדש. ובסי' עה"פ להודיע לבנה"א ע"ד מדות שבשכל שמהם נולדות אותיות שבמח'.

באיווי כט"ס.

הרב מנחם שניאורסאהן

ב"גוף כדור השמש", ששם נחשב "לאין ואפס ממש", וזהו משל על ביטול הנבראים לגבי כח הפועל שמהוה אותם, ובנוגע לנבראים (ועד"ז בנוגע לכח הפועל) לא שייך לומר שהם מיוחדים, אלא שהם אין ואפס; משא"כ בפ"י מדובר אודות הספירות, שהם (לא "אין ואפס" לגבי "איהו", אלא) מיוחדים עם "איהו", ולכן המשל הוא מאור כפי שכלול ב"מאור", שאז הוא (לא אין ואפס, אלא) מיוחד עם המאור בתכלית היחוד.

ובענין זה ישנו משל שלישי — בחלק ראשון בתניא, פ"כ — מאותיות הדיבור כפי שנמצאים במקורם ושרשם.

ומובן החילוק שבין משל האותיות (שבפ"כ) למשל דאור השמש (שבח"ב פ"ג) — אף ששני המשלים הם דוגמא על נבראים (ולא על ספירות), אלא שבח"ב פ"ג מדובר אודות הנבראים כפי שהם לגבי כח הפועל, ובפ"כ מדובר אודות דבר הוי' המתלבש בנבראים כפי שהוא לגבי מקורו (אבל גם דבר הוי' אינו כמו ענין הספירות, אלא אדרבה: כיון שמתלבש בנבראים, הרי גם הוא "מרוחק" ממקורו דוגמת הנבראים) — שמשל האותיות הוא בדוגמת ביטול הכלים, שהם בדביקות בלתי ניכרת, והמשל מאור השמש הוא בדוגמת ביטול האורות, שהם בדביקות ניכרת[91].

אמנם, אע"פ שמשל אור השמש הוא בדוגמת ביטול האורות, מ"מ, כיון שמדובר אודות נבראים, שאודותם לא שייך לומר שאיהו והנבראים הם חד ח"ו, לכן, המשל הוא מאור השמש כפי שכלול בגוף כדור השמש, שהוא (לא מיוחד, אלא) בטל, אין ואפס (אלא שבהביטול דאין ואפס גופא ישנם ב' אופנים: ביטול הכלים — בדוגמת ביטול האותיות, וביטול האורות — בדוגמת ביטול אור השמש); משא"כ בפ"י, שמדובר אודות הספירות, שהם "חד" עם "איהו"[92] — המשל הוא מאור השמש כפי שכלול במאור, היינו, מענין זה של השמש שיש לו שייכות לאור (בגלל שתפקיד השמש הוא להאיר), כיון שהאור הכלול במאור הוא מיוחד עם המאור בתכלית היחוד.

כא. אך לכאורה נשאלת שאלה: כיון שהמשל בפ"י בא להסביר שהספירות הם מיוחדים עם הקב"ה שאין לו שייכות לספירות (וכפי שמבאר בארוכה בפ"ט שלגבי הקב"ה הנה החכמה היא כמו עשי' גשמית) — איך אפשר לקרותו (וליתן עליו משל מ)"מאור"?

---

91) ראה סה"מ תרצ"א ע' שנז. וש"נ.

92) תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב).

ובכן מצינו באגה"ק ס"כ[93] הלשון מאור בנוגע לעצמות: "האור הוא כעין המאור הוא מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו", כי, להיותו אמיתית המציאות, שמאמיתת המצאו נמצאו כל הנמצאים, לכן נקרא בשם "מאור" (והיינו, שהתואר "מאור" (שמורה על יחוסו ושייכותו להאור הנמצא ממנו) על עצמותו ית' (אף שאינו בגדר מקור ח"ו להנמצאים ממנו) הוא מצד זה שע"י הנמצאים שנמצאו ממנו, מתגלה ומתבטא אמיתית מציאותו ית', כי הוויית כל הנמצאים היא מצד אמיתית מציאותו).

[אלא ששם מדובר אודות התהוות היש, שאצלו נרגש שמציאותו מעצמותו, וכיון שזהו הרגש ע"פ תורה, הנה ההרגש דמציאותו מעצמותו שישנו בהיש מורה על הענין דמציאותו מעצמותו שישנו בהעצמות. ועד"ז בענין הספירות, דכיון שהתהוותם היא ממנו דוקא, לכן נקרא בשם מאור].

אך מובן שהאופן שהספירות נמשכים מ"איהו" אינו בדומה כלל להאופן שהאור נמשך מהמאור (וכנ"ל שעצמותו ית' אינו בגדר מקור ח"ו, ומה שנקרא מאור הוא רק מצד זה שעל ידם מתגלה אמיתית מציאותו), ולכן מבואר אמנם בתניא[94]: "אך לא ממש בדרך זה, רק בדרך רחוקה ונפלאה מהשגתינו, כי גבהו דרכיו מדרכינו".

והיינו, שהמשל על היחס של הספירות עם "איהו" מענין אור וּמָאוֹר, אינו משל על היחס של "איהו" עם הספירות עצמם,

— שהרי על "איהו" בודאי לא שייך משל, וכנ"ל בארוכה בפ"ט שמציאותו ית' אינה שייכת להשגה כלל (ולא שייך כלל לומר בו שאי אפשר להשיגו), וגם ענין הספירות אי אפשר להבין, כמבואר לעיל בספ"ט שהם "רזא דמהימנותא, שהיא האמונה שלמעלה מן השכל" —

אלא המשל הוא רק כדי להסביר את היחוד של הספירות עם "איהו", שכשם שאור השמש בהיותו כלול במאור הוא "מיוחד ובטל במקורו ואינו עולה בשם כלל בפ"ע רק שם המקור לבדו, כך כל מדותיו של הקב"ה ורצונו וחכמתו אינן עולות ונקראות בשמות אלו כלל כו'"[94].

כב. ואין סתירה להנ"ל מהלשון "מאחר שנמשכו ונאצלו מאתו ית' ע"ד משל כדרך התפשטות האור מהשמש"[94] — אע"פ שכל החידוש של המשל בפ"י (על המשל שבפ"ג) הוא בענין ה"מאור" — כי:

---

93) קל, סע"א.

94) פז, ב.

אדמו"ר שליט"א

ג'נב

ב"ה, כ"ה מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . מה יהי' בהנוגע להעסקנות להבא? וכנראה שלאחרי כל "העבודה" ולאחרי כל הענינים שראו במוחש, ות"ל שהיו כמה ענינים בטוב הנראה והנגלה. הרי — בפירוד הלבבות והפוליטיקות הנמבזות לא נגע (ניט אנגערירט) לגמרי. וכל השתדלות רבותינו הק' להמשיך הצלחה בעבודתם, אינה מועילה, לע"ע עכ"פ שיבינו העובדים, אז עס איז דא חסידות אויף דער וועלט, און אז מען דארף דאס מפיץ זיין אפילו חוצה ואאכו"כ בפנים. ועיקר העיקרים — שאין זה רק ענין הכתוב בספרים וצריך להתבונן בו קודם התפלה או בזמנים מיוחדים, נאר — דאס מיינט מען בפועל ממש זיי אליין, אז ניט קוקענדיק אויף דעם וואס ידע אינש בנפשי' מעמדו ומצבו, ואאכו"כ שרבותינו הק' יודעים, הנה בחרו בהם לשלוחים להפיץ זו התורה והדרכותי' בארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

והמוסר השכל מובן היטב ע"ד מה שנתבאר באגרת הקדש סי' כ"ד, אשר בכמה דורות מזמן מתן תורה ועד ימינו אלה, שבהם היו צדיקים ונשמות גדולות וגבוהות ביותר, ובכ"ז הנה המלך הי' חביון עוזו בחדרי חדרים וכמה שומרים על הפתחים למרות אשר כו"כ מצפים היו לראות עוזו וכבודו. ובדורנו ובזמננו כשעלה ברצונו להתגלות ובחר באנשים מיוחדים שהם יגלו אותו לכל ויראו כבוד מלכותו ויקר תפארת גדולתו, הרי הדוחה בשאט נפש תפקידו זה מפני כבודו המדומה ועניני פוליטיקה בזוי' ואאכו"כ מי שמנצל התפקיד רק לענינים של מחלוקת ופירוד הלבבות, הוא ע"ד — המבואר בתניא סוף פרק כ"ד, כמשל האוחז וכו' הרי כו' יעוין שם.

וכל התירוצים ע"ד לאו אנא כתבי' אלא יהודא חייטא כתבי'. הרי ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע אז הקב"ה נארט מען ניט און לייטען נארט מען אויך ניט, ואפשר רק לרמות את עצמו . . .

ג'נב

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 607 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. וראה לקמן אגרות ג'נט. ג'צ. פתגם: ראה גם לעיל אגרת ב'תתקצא.